

รายงานวิจัย

เรื่อง

ประสบการณ์การใช้ธรรมะและสมาธิในการดูแลสุขภาพของผู้ป่วยมะเร็งที่ได้รับ
รังสีรักษา

Experiences in using Dhamma and Meditation of Cancer Patients Receiving Radiation
Therapy

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อังศุมา อภิชาติโต

Assistant Professor Angsuma Aphichato

นางกานดาศรี ตูลาธรรมกิจ

MRS. Kandawsri Tulathumkit

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

พ.ศ.2547

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย ประเภททั่วไปจาก มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

520

เลขที่	คธ ๒๕๓.๕๓ ๐๖๔ ๒๖๔๗
Bib Key	๖๖๘๑๑๐
	๗ ๓.๕. ๒๕๔๗

การวิจัยเรื่อง ประสพการณ์การใช้ธรรมะและสมาธิในการดูแลสุขภาพของผู้ป่วยมะเร็งที่ได้รับ
รังสีรักษา
คณะผู้วิจัย ผศ. อังศุมา อภิชาโต
นางกานดาาศรี ตูลาธรรมกิจ
หน่วยงาน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ปี พ.ศ. 2546 – 2547

บทคัดย่อ

ผู้ป่วยโรคมะเร็งนอกจากจะต้องเผชิญกับความทุกข์ทรมานจากโรคแล้วจะต้องเผชิญกับผล
แทรกซ้อนของการรักษาอีกโดยเฉพาะรังสีรักษา ซึ่งเป็นภาวะทุกข์ที่คุกคามต่อชีวิต ศาสนามีความสำคัญ
ในภาวะวิกฤตของชีวิต เนื่องจากศาสนาพุทธมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนไทย การศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์
เพื่อศึกษาประสพการณ์การใช้ธรรมะและสมาธิในการดูแลสุขภาพของผู้ป่วยมะเร็งที่ได้รับรังสี
รักษา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยา ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ป่วยโรคมะเร็งทุกประเภทที่มา
รับรังสีรักษาในโรงพยาบาลศูนย์ในภาคใต้จำนวน 10 ราย ทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะ
ลึก บันทึกลงเทป และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยมีการพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูลทุกราย ทำการ
วิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนของโคไลซซี่ (Colaizzi)

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลเป็นโรคมะเร็งในระยะ 2-4 ผู้ให้ข้อมูลให้ความหมายของธรรมะ
คือ การเป็นคนดี ทำดีได้ดี รู้จักหน้าที่ต่อพ่อแม่ และการทำบุญ ส่วนสมาธิ หมายถึง ความสงบ สว่าง
และสิ่งที่ทำให้สบายใจ ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ชีวิตที่ได้รับรังสีรักษาเป็น 2 ระยะ คือ 1) เมื่อรับรู้ต้องฉายแสง
มีความกลัว 2 ลักษณะคือกลัวตายจากฉายแสง และกลัวเจ็บปวดทรมาน 2) ชีวิตระหว่างฉายแสง รับรู้
ความรู้สึก 6 ลักษณะคือใจฟุ้งซ่านหวั่นครอบครวั อยู่กับความไม่แน่นอน หงุดหงิดง่าย กังวลกินไม่ได้
ท้อแท้การรักษา และกลัวทรมาน ผู้ให้ข้อมูลใช้ธรรมะในการดูแลสุขภาพ 7 ลักษณะ คือ 1) นึกถึงความ
จริงของชีวิต ได้แก่ทุกคนหนีความตายไม่พ้น เกิดแก่เจ็บตายเป็นธรรมดาและทุกข์เพราะยึดมั่นถือมั่น 2)
ชีวิตอยู่กับบุญ โดยการนึกถึงบุญที่ทำมาและตั้งสมบุญด้วยการทำบุญ ไม่ให้ขาดและทำบุญให้มาก 3) คอบ
แทนบุญคุณพ่อแม่ 4) ทำใจมองใสได้แก่ ให้อภัย ไม่คิดอิจฉา ลดความขัดแย้ง 5) ทำความดีช่วยสังคม 6)
เกรงกลัวบาป และ 7) ฟุ้งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การใช้สมาธิในการดูแลสุขภาพมี 2 ลักษณะ คือท่องพุทโธก่อน
นอน และสวดมนต์เมื่อเครียด

ผลการใช้ธรรมะในการดูแลสุขภาพมี 6 ลักษณะคือ ยอมรับการเจ็บป่วย ใจสบายด้วยบุญ อบ
อุ้นใจ ใจสู้ด้วยธรรมะ ไม่หวั่นกลัวความตาย และมีที่พึ่งทางใจ ผลการใช้สมาธิในการดูแลสุขภาพ ช่วย
ให้ใจสงบ สบายใจคลายโกรธ และนอนหลับได้ ปัจจัยที่ส่งเสริมการใช้ธรรมะและสมาธิ ได้แก่ ปัจจัย

ดั้งเดิม คือ1) สืบทอดจากพ่อแม่ 2) ชีวิตอยู่ใกล้วัด 3) ชีวิตเคยสูญเสียบ้าง และปัจจัยปัจจุบัน คือ1) พักอยู่ใกล้วัด 2) เพื่อนตายให้สติ 3) พยายามเตือนสติ 4) เพื่อนร่วมทุกข์ และ5) ญาติเกื้อหนุน ส่วนปัจจัยที่เป็นอุปสรรคได้แก่1) นังนานเจ็บปวด 2) ภายอ่อนเพลีย 3) ภาพลักษณ์น่าอาย 4) เสียงรบกวน และ4)ไม่สะดวกทำบุญ

ผลการวิจัยนี้ ทำให้เข้าใจการใช้ธรรมะและสมาธิในการดูแลสุขภาพของผู้ป่วยมะเร็งที่ได้รับรังสีรักษาและเป็นแนวทางในการช่วยผู้ป่วยมะเร็งให้ผ่านพ้นภาวะวิกฤติของชีวิตได้ด้วยการพยายามที่ผสมผสานกับแนวคิดของศาสนาพุทธให้สอดคล้องกับสังคมไทยเพื่อให้ผู้ป่วยมีคุณภาพชีวิตที่ดี

Research : Experiences in using Dhamma and Meditation of Cancer Patients Receiving
Radiation Therapy
Author : Assistant Professor Angsuma Aphichato
: Mrs. Kandawsri Tulathumkit
Department : Faculty of Nursing, Prince of Songkla University
: Faculty of Medicine, Prince of Songkla University
Year : 2003-2004

Abstract

Cancer patients who were undergoing radiation therapy were suffering both from cancer itself and the side effects of this therapy. This was a life-threatening event. Religion was an important aspect for Thai cancer patients especially when they were confronted with this life-threatening event because Buddhism has played an important role in shaping the belief system and life styles of Thai people. The purpose of this phenomenological study was to describe and understand the use of Dhamma and meditation to care for the health of cancer patients who received radiation therapy. Ten informants who were diagnosed with cancer and were undergoing radiation therapy in one hospital in the southern part of Thailand were participated in this study. Data were obtained by in-depth interview, non-participant observations, and tape-recording. Ethical consideration was employed through out the study. Data were analyzed using the Colaizzi's method.

The findings revealed that patients who were diagnosed with stage 2-3 cancer perceived Dhamma as behaving as good person, doing good deeds, being grateful to parents, and merit making. Patients perceived meditation as peaceful mind and brightness. When participants were informed that they would receive radiation, they were frightened by death and pain. When they were undergoing radiation therapy they reported worries about families, living with uncertainty, irritability, worries of being unable to eat, hopelessness, fear of suffering. Informants used Dhamma for 7 categories 1) reality of life awareness, i.e. death cannot be avoided; 2) doing good deeds will get good results; 3) Being grateful to parents; 4) having a peaceful mind i.e. forgiving, not jealous, reducing conflict with others 5) contributing to the community; 6) fear of sins; and 7) worshipping a supernatural spirit. Informants also reported using meditation to care for their health by chanting "Putto" before sleeping and praying when they are stressed.

Using Dhamma to care for their health resulted in gaining a fighting spirit, a peaceful mind, acceptance of their illness, not fearing death and having strength of mind. Using meditation resulted in having a peaceful mind, reducing anger, and also being able to sleep and rest. The facilitating factors of using Dhamma and meditation were 1) beliefs and tradition passed down from their parents; 2) spending daily life near temples; 3) having experience of loss; 4) staying in temple while receiving radiation; 5) seeing the death of a neighbor; 6) encouragement from nurses to contemplate the mortality; and 7) support from their relatives. Informants also reported factors that reduced effectiveness of Dhamma and meditation including 1) pain from prolonged sitting; 2) physical weakness; 3) ugly appearance; and 4) availability to make merit.

Results from this study provide understanding the use of Dhamma and meditation by cancer patients who were undergoing radiation therapy. The results suggest to nurses the provision of holistic care that integrates Buddha's doctrine with Thai culture to enhance cancer patients' quality of life.